

**Плани семінарських, практичних
занять дисципліни
«ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»**

Змістовий модуль 1
Основи загальної психології
Тема 1. Вступ до психології

Мета: вдосконалити знання студентів про предмет, об'єкт і завдання загальної психології; визначити основні напрямки в сучасній психології; розвивати вміння аналізувати, порівнювати та формулювати висновки; виховувати прагнення до самовдосконалення, пізнання та відповідальності.

Основні терміни та поняття: психологія, психіка, відображу вальна діяльність, активне психічне відображення, рефлекс, безумовний рефлекс, умовний рефлекс, закономірності ВНД, свідомість, несвідоме.

ПИТАННЯ ДЛЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ОБГОВОРЕННЯ

1. Історичні етапи розвитку психології.
2. Предмет і завдання психології як науки.
3. Галузі психологічних знань.
4. Принципи та етапи психологічного дослідження.
5. Методи психологічного дослідження.
6. Характеристика основних методів дослідження.
7. Особливості допоміжних методів психології.

Питання для самоконтролю:

1. Що є предметом психології? Які основні групи психічних явищ вона вивчає?
2. Які основні завдання стоять перед сучасною психологією?
3. Назвіть основні принципи наукового вивчення психіки.
4. Чим зумовлена поява психіки у живих істот?
5. Що таке психічне відображення? Як ви розумієте це явище?
6. У чому полягає активний характер психічного відображення?
7. Як слід розуміти твердження, що психічні явища є суб'єктивним відображенням об'єктивного світу?

Питання для самостійного опрацювання:

1. Історія становлення предмету психології як науки.
2. Історія психологічної думки в Україні.
3. Мозок і психіка.
4. Галузі сучасної психології.
5. Методи сучасної психології.

Тема 2. Розвиток психіки і свідомості

Мета: вдосконалити знання студентів про розвиток психіки в філогенезі, вищу нервову діяльність – основу психіки, функціональну асиметрію головного мозку, рефлекторний характер психічної діяльності, свідомість та її структуру, психологію несвідомого; розвивати вміння аналізувати, порівнювати та формулювати висновки; виховувати прагнення до самовдосконалення, пізнання та відповідальності.

Основні терміни та поняття: відображення, подразливість, чутливість, вища нервова діяльність, рефлекс, безумовний рефлекс, умовний рефлекс, психічні процеси, свідомість, несвідоме, підсвідоме.

ПИТАННЯ ДЛЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ОБГОВОРЕННЯ

1. Історія розвитку психіки.
2. Поняття про свідомість, її особливості та функції.
3. Структура свідомості.
4. Рівні вияву психіки людини.
5. Філогенетичні та онтогенетичні фактори формування свідомості.

Питання для самоконтролю:

1. Якою є послідовність етапів розвитку нервової системи?
2. Якою є послідовність етапів розвитку психіки?
3. Як пов'язаний розвиток психіки з середовищем та умовами життя?
4. Які дії контролюються мозком?
5. Що спільне і що відмінне у психічній діяльності тварини і людини?
6. Які ознаки людської свідомості?
7. Якими є умови розвитку людської свідомості?
8. Які структури мозку, які беруть участь у сенсорних процесах і внутрішній регуляції?
9. Що таке функціональна асиметрія мозку? В чому роль лівої та правої півкуль?
10. Які найважливіші характеристики свідомості?

Питання для самостійного опрацювання:

1. Прояв свідомості в поведінці, психічних процесах, властивостях і станах людини.
2. Стадії та рівні розвитку психіки і поведінки тварин.
3. Свідомість і мозок.
4. Проблема інстинкту, навичок та інтелекту.
6. Характеристика інтелектуальної поведінки тварин.
7. «Мова» і спілкування тварин.

Тема 3. Відчуття

Мета: вдосконалити знання студентів про відчуття, їх класифікацію та види, загальні закономірності та властивості; розвивати вміння аналізувати, порівнювати та формулювати висновки; виховувати прагнення до самовдосконалення, пізнання та відповідальності.

Основні терміни та поняття: відчуття, подразник, адаптація, взаємодія відчуттів, сенсibilізація, компенсація, синестезія, контраст відчуттів, якість, інтенсивність, тривалість, локалізація, емоційний тон відчуттів.

ПИТАННЯ ДЛЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ОБГОВОРЕННЯ

1. Поняття про відчуття. Фізіологічна основа відчуттів.
2. Класифікація і види відчуттів.
3. Загальні закономірності відчуттів.
4. Основні властивості відчуттів.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає фізіологічна основа відчуттів?
2. За якими ознаками класифікують відчуття?
3. Розкрийте сутність адаптації та її видів.
4. В чому полягає сутність сенсibilізації?
5. Поясніть значення відчуттів для людини.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Значення відчуттів в житті людини.
2. Багатоманітність відчуттів та їх походження.
3. Специфіка нюхових, смакових й дотикових відчуттів.
4. Фактори, що впливають на формування образів.

Тема 4. Сприймання

Мета: вдосконалити знання студентів про особливості сприймання, загальні закономірності та властивості сприймання, роль у життєдіяльності людини; розвивати вміння аналізувати, порівнювати та формулювати висновки; виховувати прагнення до самовдосконалення, пізнання та відповідальності.

Основні терміни та поняття: сприйняття, предметність, цілісність, осмисленість, константність, категоріальність, вибірковість, апперцепція.

ПИТАННЯ ДЛЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ОБГОВОРЕННЯ

1. Поняття про сприймання. Фізіологічна основа сприймання.
2. Класифікація і види сприймання.
3. Загальні особливості сприймання.
4. Індивідуальні особливості сприймання.

Питання для самоконтролю:

1. Який психічний процес називається "сприйманням"?
2. У чому полягає спільне та відмінне між сприйманням і відчуттям?
3. Якими є загальні властивості сприймань?
4. Що таке структурність сприймання та який її механізм?
5. Що таке константність сприймання та який її механізм?
6. У чому виявляється апперцепція в процесах сприймання?
7. Який вплив на сприймання може справляти попередній досвід?
8. Які чинники визначають об'єктивні умови сприймання?
9. Які чинники визначають суб'єктивні умови сприймання?
10. Що таке ілюзія у сприйманні та який її механізм?
11. Що таке спостереження?
12. Що таке спостережливість?

Питання для самостійного опрацювання:

1. Ілюзії сприймання.
2. Розвиток сприймання й діяльність.
3. Пізнавальна функція слухового сприймання.
4. Феномени сприймання.
5. Закони і загадки зорового сприймання людини.

Тема 5. Пам'ять

Мета: вдосконалити у студентів поняття про пам'ять, фізіологічні механізми пам'яті, види і процеси, етапи успішного запам'ятовування; розвивати пам'ять, мислення, увагу, уяву, сприймання та встановити взаємозв'язок між цими процесами; виховувати пам'ять у студентів за допомогою вправ, що її зміцнюють.

Основні терміни та поняття: пам'ять, асоціація, запам'ятовування, відтворення, впізнавання, згадування, пригадування, види пам'яті: короткочасна, довготривала, оперативна, генетична, рухова, емоційна, образна, словесно-логічна, механічна, смислова, мимовільна, довільна, заучування, зубріння, відтворення, упізнавання, пригадування, згадування, збереження, забування.

ПИТАННЯ ДЛЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ОБГОВОРЕННЯ

1. Поняття про пам'ять. Природа пам'яті.
2. Класифікація й види пам'яті.
3. Процеси пам'яті.
4. Індивідуальні особливості пам'яті і типи пам'яті.

Питання для самоконтролю:

1. Яку роль відіграє пам'ять у житті людини?
2. За якими принципами пам'ять поділяють на види?
3. У чому полягає відмінність між короткочасною та оперативною пам'яттю?
4. Які процеси пам'яті ви знаєте? У чому полягають їхні функції?
5. Якими є головні умови продуктивного запам'ятовування?
6. У чому проявляються індивідуальні особливості пам'яті?
7. Які мнемонічні прийоми запам'ятовування ви використовуєте у навчальній діяльності?
8. Які чинники впливають на розвиток пам'яті?
- 9.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Основні принципи запам'ятовування.
2. Методики запам'ятовування інформації.
3. Розвиток пам'яті в онтогенезі.
4. Незвичайні можливості пам'яті.
5. Забування і боротьба з ним.
6. Механізми порушення пам'яті.

Тема 6. Мислення

Мета: вдосконалити знання студентів про мислення, його природу, розумові дії та операції мислення, його форми, види та індивідуальні особливості; розвивати види мислення та його індивідуальні особливості; виховувати самостійність, критичність, гнучкість, глибину, широту, послідовність і швидкість мислення.

Основні терміни та поняття: мислення, аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення, конкретизація, класифікація, систематизація, судження, умовивід, поняття, проблемна ситуація, завдання, гіпотеза, наочно-дійове мислення, словесно-логічне мислення, теоретичне мислення, практичне мислення, дискурсивне мислення, творче мислення, репродуктивне мислення, поняття, судження, умовивід, індукція, дедукція, аналогія.

ПИТАННЯ ДЛЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ОБГОВОРЕННЯ

1. Поняття про мислення, його особливості.
2. Розумові дії та операції мислення.
3. Форми та види мислення.
4. Індивідуальні особливості мислення.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке «опосередковане» і «узагальнене» відображення, в чому їх суть?
2. В чому полягає соціальна природа мислення людини?
3. Дайте характеристику логічним формам мислення.
4. Розкрийте пізнавальні функції мисленнєвих операцій.
5. В чому полягає суть мотивації мислительної діяльності?
6. «Проблемна ситуація» і «проблема». Яка між ними різниця?
7. Характеристика етапів розв'язування задач.
8. Які характерні особливості творчого, дискурсивного та репродуктивного мислення?
9. Що таке мисленнєві стратегії?
10. Чим відрізняється образне мислення від уяви?

Питання для самостійного опрацювання:

1. Мислення як діяльність.
2. Мислення в умовах діалогу з комп'ютером.
3. Мислення і проблема оптимізації навчальної діяльності.

Тема 7. Уява.

Мета: вдосконалити знання студентів з теми уява, її структури та видів, фізіологічної основи, проаналізувати зв'язок з об'єктивною дійсністю; розвивати вміння аналізувати, порівнювати та узагальнювати отриманий матеріал, уважність, створювати нові образи; виховувати прагнення до самовдосконалення та самоосвіти.

Основні терміни та поняття: уява, пасивна уява, марення, активна уява, відтворювальна уява, творча уява, мрія, аглютинація, гіперболізація, літота, акцентування, типізація.

ПИТАННЯ ДЛЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ОБГОВОРЕННЯ

1. Поняття про уяву, її функції та особливості.
2. Види уяви, їх особливості.
3. Фізіологічні основи процесів уяви. Форми уяви.

Питання для самоконтролю:

1. Чому іноді не відрізняють уяву від образного мислення?
2. Чому за допомогою уяви безкінечно розширюються межі пізнання людиною дійсності?
3. Відмінність між уявою і уявленням. Наведіть приклади.
4. Що таке мрія і яка її роль у діяльності людини?
5. Який зв'язок уяви з дійсністю?
6. Вплив уяви на стан організму.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Уява і здібності. Уява – основа творчої діяльності.
2. Уява і інтуїція.
3. Натхненність і харизма. Поняття харизматичного впливу.
4. Чому діти фантазують?

Тема 8 . Увага.

Мета: вдосконалити знання студентів з теми увага, її структури та видів, фізіологічної основи, проаналізувати зв'язок з об'єктивною дійсністю; розвивати вміння аналізувати, порівнювати та узагальнювати отриманий матеріал, уважність, виховувати прагнення до самовдосконалення та самоосвіти.

Основні терміни та поняття: увага, уважність, домінанта, види уваги: зовнішня, внутрішня, колективна, групова, індивідуальна, мимовільна, довільна, після довільна, властивості уваги: обсяг, розподіл, зосередженість, стійкість, коливання, переключення, уважність, неуважність.

ПИТАННЯ ДЛЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ОБГОВОРЕННЯ

1. Поняття про увагу, її критерії та функції.
2. Теорії та фізіологічні основи уваги.
3. Види уваги.
4. Властивості уваги та їх розвиток.

Питання для самоконтролю:

1. У чому виявляється увага?
2. Яким є фізіологічний механізм уваги?
5. Що є джерелом уваги особистості в її діяльності?
6. Чим зумовлені різні погляди психологів на природу уваги?
7. Якою є структура уваги?
8. Яким є механізм відволікання та розосередженості уваги?
9. Як пов'язані між собою увага і діяльність людини?

Питання для самостійного опрацювання:

1. Причини неуважності учнів.
2. Основні прийоми активізації уваги учнів та студентів.
3. Виховання уважної людини.

Тема 9. Емоції та почуття

Мета: вдосконалити знання студентів про емоції та почуття, їх природу та класифікацію; розвивати довільні дії та їх особливості, вміння контролювати свої емоції та почуття; виховувати моральні, естетичні, інтелектуальні почуття серед студентської молоді.

Основні терміни та поняття: емоції, почуття, види почуттів: моральні, інтелектуальні, естетичні, практичні; настрій, стрес, дистрес, афект.

ПИТАННЯ ДЛЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ОБГОВОРЕННЯ

1. Поняття про емоції та почуття, їх особливості.
2. Функції емоцій та почуттів.
3. Фізіологічні основи переживання людиною емоцій та почуттів.
4. Види емоцій та почуттів. Вищі почуття.
5. Форми переживання емоційних станів людиною.

Питання для самоконтролю:

1. В чому суть сигнальної та регулятивної функції почуттів?
2. Охарактеризуйте основні форми переживань почуттів.
3. Які існують погляди на природу почуттів?
4. В чому якісна відмінність емоцій тварин і людини?
5. Покажіть різницю між почуттями та емоціями.
6. Роль виховання почуттів у формуванні особистості.
7. Емоцій, почуття та людська індивідуальність.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Розвиток та формування емоційної сфери дітей.
2. Емоції і почуття в роботі вчителя.
3. Чи завжди стрес шкідливий для людини?
4. Емоції тварини і людини – спільне та відмінне.

Тема 10. Вольова активність особистості.

Мета: вдосконалити знання студентів про волю, її природу та функції; вольові якості особистості, розвивати довільні дії та їх особливості, виховувати позитивні вольові якості серед молоді.

Основні терміни та поняття: воля, вольове зусилля, потяг, бажання, хотіння, обмірковування, наміри, вольові якості, енергійність, терплячість, витримка, сміливість, цілеспрямованість, самостійність, рішучість, наполегливість, дисциплінованість, принциповість, організованість.

ПИТАННЯ ДЛЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ОБГОВОРЕННЯ

1. Поняття про волю.
2. Аналіз вольових дій. Психологічна структура вольового акту.
3. Вольові якості особистості.

Питання для самоконтролю:

1. У чому виявляються головні функції волі?
2. У чому полягає істотна відмінність між довільною та мимовільною дією?
3. Що таке вольове зусилля та якими чинниками воно зумовлюється?
4. Що таке сила волі і чим вона зумовлюється?
5. Якими є головні етапи розвитку складної вольової дії?
6. Чим у психологічному значенні відрізняються поняття "бажання" та "воління"?
7. Які причини можуть викликати боротьбу мотивів?
8. Що може впливати на прийняття людиною рішення?
9. Які чинники, на вашу думку, справляють найбільший вплив на розвиток волі людини?
10. У чому полягає слабкість волі і які її причини?

Питання для самостійного опрацювання:

1. Теорії волі і її природа.
2. Виховання та самовиховання волі.
3. Дитячі ігри та їхня роль у розвитку волі людини

Змістовий модуль 2

Особистість в діяльності та спілкуванні

Тема 11. Діяльність та активність особистості

Мета: вдосконалити знання студентів з теми, визначити мету і мотиви діяльності, її структуру, засоби та процес їх засвоєння; розвивати вміння свідомо регулювати метою; виховувати навчальну і творчу діяльність.

Основні терміни та поняття: діяльність, характеристики діяльності: мотив, мета, предмет, структура, засоби; дія, рух, операція, знання, вміння, навичка, інтерференція, звичка, гра, навчання, праця.

ПИТАННЯ ДЛЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ОБГОВОРЕННЯ

1. Діяльність та активність. Поняття про діяльність, її функції.
2. Засоби діяльності. Механізм формування навички.
3. Основні види діяльності.

Питання для самоконтролю:

1. Що є джерелом активності людини?
2. Який взаємозв'язок між діяльністю і потребами людини?
3. Яку роль відіграють мотиви в діяльності людини?
4. Функція мети в діяльності людини.
5. У чому суть принципу єдності свідомості і діяльності?
6. Чим відрізняються рухи від дій?
7. Наведіть приклади екстеріоризації та інтеріоризації дій.
8. Чи може бути діяльність без мети?
9. Який існує зв'язок між мотивом і діяльністю?
10. Що таке навички, вміння? Взаємодія навичок.
11. Звички, їх види, значення у формуванні особистості.
12. Характерні риси гри як одного з видів діяльності.
13. Характерні риси навчання як виду діяльності.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Відмінності між активністю, діяльністю та творчістю людини.
2. Психологічний зміст натхнення як творчого стану.
3. Енергопотенціал людини та її здатність до діяльності.

Тема 12. Особистість

Мета: вдосконалити знання студентів про особистість, її структуру, спрямованість та активність; розвивати мислення, пам'ять, увагу, уяву, вольові якості; виховувати самоповагу, прагнення до самовдосконалення; формувати адекватну самооцінку.

Основні терміни та поняття: індивід, індивідуальність, людина, особистість, чинники особистості: біологічний, соціальний, активність особистості; спрямованість особистості, мотив, настанова, потяг, прагнення, інтерес, переконання, світогляд, ідеал, потреба, самосвідомість, фрустрація, самооцінка, самоповага, рівень домагань.

ПИТАННЯ ДЛЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ОБГОВОРЕННЯ

1. Поняття про особистість в психології. Співвідношення понять «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність».
2. Теорії особистості.
3. Структура особистості.
4. Особистість як суб'єкт і об'єкт між індивідуальних взаємин.
5. Поняття про самосвідомість, її функції та структура. Образ «Я».
6. Самооцінка та її види.

Питання для самоконтролю:

1. Якими є головні ознаки особистості?
2. У чому виявляється суспільна сутність особистості?
3. Що в особистості зумовлене її біологічною природою?
4. Як виявляється біологічне в життєдіяльності особистості?
5. Як співвідносяться між собою поняття "особистість" і "індивідуальність" ?
6. Якою є структура особистості?
7. У чому суть теорії активності З. Фрейда?
8. Що є фундаментальним рушієм людської активності?
9. Що таке спрямованість особистості?
10. Якими є головні групи мотивів особистості?
11. Як поділяються цілі особистості?
12. Як пов'язані між собою самооцінка особистості та рівень її домагань?
13. Що є джерелом і рушійною силою розвитку особистості?
14. Які чинники зумовлюють психічний розвиток особистості?

Питання для самостійного опрацювання:

1. Інтереси, їх роль у розвитку особистості.
2. Характеристика цінностей особистості.
3. Механізм мотивації досягнення (За Х.Хекхаузенем).
4. Характеристика потреб за Мюрреєм.
5. Психологічна характеристика власної особистості.

Тема 13. Темперамент

Мета: вдосконалити знання студентів про темперамент, його типи та властивості; розвивати індивідуальні властивості темпераменту; виховувати цінні риси особистості, а саме повагу, стриманість, доброзичливість, відповідальність, працьовитість.

Основні терміни та поняття: темперамент, типи темпераменту: сангвінік, холерик, меланхолік, флегматик, гуморальний підхід, конституційний підхід, фізіологічний підхід, сила нервових процесів, урівноваженість нервових процесів, рухливість нервових процесів, динамічність нервових процесів, лабільність нервових процесів, генотип, фенотип, екстравертованість, інтровертованість, сенситивність, реактивність, пластичність, ригідність, резистентність.

ПИТАННЯ ДЛЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ОБГОВОРЕННЯ

1. Поняття про темперамент. Критерії темпераменту.
2. Історія розвитку вчення про темперамент.
3. Тип вищої нервової діяльності та темперамент.
4. Психологічна характеристика типів темпераменту.

Питання для самоконтролю:

1. Якими властивостями психічної діяльності характеризується темперамент?
2. Яке поєднання властивостей вищої нервової діяльності І. П. Павлов зробив основним при поділі темпераменту на типи?
3. У чому виявляються особливості поведінки екстраверта?
4. У чому виявляються особливості поведінки інтроверта?
5. Як може позначатися темперамент на формуванні рис особистості?
6. У чому полягає виховання темпераменту?
7. Яку роль у діяльності фахівця в системі суб'єктних відносин відіграє знання темпераменту людини?
8. У чому може виявлятися врахування вчителем, лікарем особливостей темпераменту учня або пацієнта?

Питання для самостійного опрацювання:

1. Відмінності між темпераментом і характером.
2. Особливості навчання і виховання учнів різного типу темпераменту.
3. Чи можна змінити темперамент?

Тема 14. Характер

Мета: вдосконалити знання студентів про характер, його структуру та основні риси; розвивати формування характеру; виховувати риси характеру.

Основні терміни та поняття: характер, симптомокомплекс, акцентуація характеру, тип характеру, структура характеру.

ПИТАННЯ ДЛЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ОБГОВОРЕННЯ

1. Поняття про характер. Історія його вивчення.
2. Фізіологічні основи характеру.
3. Структура рис характеру.
4. Механізм формування характеру людини в онтогенезі.

Питання для самоконтролю:

1. Які риси особистості поєднуються в характері?
2. В яких стосунках між людьми найповніше виявляється характер особистості?
3. Які компоненти можна виокремити в структурі характеру?
4. Які риси характеру особистості є типовими, а які - нетиповими?
5. У чому виявляється акцентуація характеру особистості?
6. Як поєднуються в характері природні та соціальні чинники?
7. Яким є механізм формування властивостей характеру?
8. Як пов'язані між собою характер і темперамент?
9. Якими є умови формування характеру?

Питання для самостійного опрацювання:

1. Характер і почерк.
3. Що таке фізіогноміка?
4. Ваш улюблений колір і ваш характер.
5. Психічні властивості українців.
6. Характер, поведінка та учбова діяльність учня.
7. Як удосконалювати самого себе?

Тема 15. Здібності

Мета: вдосконалити знання студентів про здібності, талант, обдарованість, нахили та геніальність; розвивати загальні та спеціальні здібності; виховувати уважність, чутливість, самостійність, критичність та інші якості особистості.

Основні терміни та поняття: здібності, обдарованість, талант, геніальність, природні та соціальні здібності, загальні та спеціальні здібності, задатки, нахили.

ПИТАННЯ ДЛЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ОБГОВОРЕННЯ

1. Поняття про здібності.
2. Види здібностей та рівні їх прояву.
3. Механізми прояву здібностей.

Питання для самоконтролю:

1. У чому виявляються здібності особистості?
2. Якими є головні компоненти здібностей?
3. Як пов'язані між собою здібності та задатки?
4. Які психічні властивості людини сприяють розвиткові здібностей?
5. У чому виявляються якісні відмінності у здібностях людей?
6. Що є показником добрих здібностей?
7. Що зумовлює розвиток здібностей особистості?
8. Що є вирішальною умовою розвитку здібностей?

Питання для самостійного опрацювання:

1. Психологія математичних, фізичних, літературних і інших здібностей учнів.
2. Загадки обдарованості.
3. Гендерні відмінності у здібностях та їх наукове пояснення.

Тема 16. Психологія спілкування

Мета: вдосконалити знання студентів про спілкування, засоби і функції спілкування та його різновиди; розвивати інтелектуальну сферу та словниковий запас особистості; виховувати культуру мовлення.

Основні терміни та поняття: спілкування, комунікація, засоби спілкування, мовлення, мова, комунікатор, реципієнт, фасилітація, інгібіція, переконання, наслідування, навіювання, ідентифікація, рефлексія, рівні спілкування: конвенціональний, примітивний, маніпулятивний, стандартизований, ігровий, діловий; педагогічне спілкування.

ПИТАННЯ ДЛЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ОБГОВОРЕННЯ

1. Поняття про спілкування, його структура.
2. Види спілкування.
3. Засоби та функції спілкування.
4. Конфлікти в спілкуванні, їх причини та способи реагування.

Питання для самоконтролю:

1. Чим зумовлена потреба в спілкуванні між людьми?
2. Яку роль відіграє спілкування в суспільному житті?
3. У чому полягає соціальна сутність спілкування?
4. Яка роль у спілкуванні належить невербальній комунікації?
5. У чому виявляється культура невербального спілкування?
6. Що означає комунікативна функція спілкування?
7. У чому полягає суть інтерактивної сторони спілкування?
8. Яким є механізм ідентифікації при сприйманні іншої людини?
9. Як відбувається стереотипізація в пізнанні людини людиною?
10. За якими принципами спілкування поділяють на різновиди?
11. Якими є умови ефективності спілкування?

Питання для самостійного опрацювання:

1. Необхідність спілкування в житті людини.
2. Механізми між особового сприйняття, як невід'ємна складова спілкування.

Тема 17. Група і колектив

Мета: вдосконалити знання студентів про групу та колектив, види груп, закономірності функціонування груп, міжособистісні стосунки та психологічну сумісність і конфлікти в групі; розвивати психічні процеси та вміння знаходити конструктивні рішення в конфліктній ситуації; виховувати міжособистісні стосунки в групі.

Основні терміни та поняття: група, види груп: велика, мала, реальна, умовна, формальна, неформальна, асоціальна, референтна; рівні розвитку групи: дифузна, група-асоціація, група-кооперація; колектив, корпорація, статус.

ПИТАННЯ ДЛЯ ТЕОРЕТИЧНОГО ОБГОВОРЕННЯ

1. Групи та їх класифікація.
2. Рівні соціально-психологічного розвитку групи.
3. Міжособистісні відносини в групах.
4. Психологічний клімат у колективі.

Питання для самоконтролю:

1. За якими ознаками виділяються групи?
2. Яка група може виступати для особистості як референтна?
3. Якими ознаками характеризуються групи різної організації?
4. Якими є істотні ознаки колективу?
5. У чому полягає істотна відмінність між офіційним та неофіційним лідером групи?
6. Чим визначається статус особистості в колективі?
7. У чому полягає суть методу соціометрії і в чому обмеженість його у варіанті, запропонованому Дж. Морено?

Питання для самостійного опрацювання:

1. Вплив меншості на групу.
2. Феномен групового тиску.
3. Позиція учня в класі.

Список літератури:

1. Варій М.Й. Загальна психологія: Підручник / М.Й. Варій. – К., 2007.
2. Загальна психологія: Практикум: Навчальний посібник / [В.В. Волошина, Л.В. Долинська, С.О. Ставицька, О.В. Темрук]. – К., 2006.
3. Гамезо М.В. Атлас по психологи / М.В. Гамезо, И.А. Домашенко. – М., 1986.
4. Ільїна Н.М. Загальна психологія в екзаменаційних питаннях і відповідях: навч. посібник / Н.М. Ільїна. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2009.
5. Маклаков А.Г. Общая психология: ученик / А.Г. Маклаков. – СПб., 2006.
6. Максименко С.Д. Загальна психологія / С.Д. Максименко. – К., 2004.
7. Общая психология / Под ред.. А.В. Петровского. – М., 1996.
8. Поліщук В.М. Вікова та педагогічна психологія / В. М. Поліщук. – Суми, 2005.
9. Скрипченко О. Загальна психологія / О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук та ін. – К., 2002.
10. Ярошевский М.Г. История психологии / М.Г. Ярошевский. – М., 1985.
11. Ярошевский М.Г. история психологии. От античности до середины XX века: учебн. Пособие / М.Г. Ярошевский. – М., 1997.